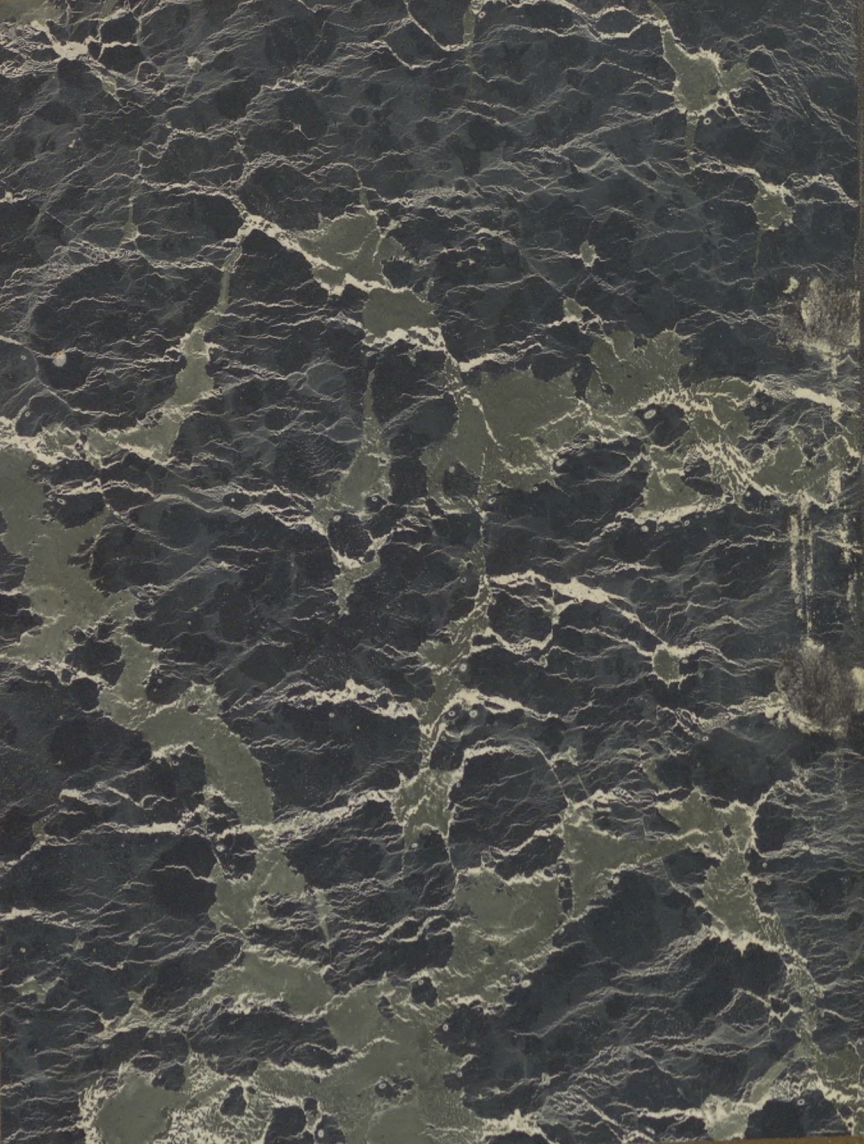
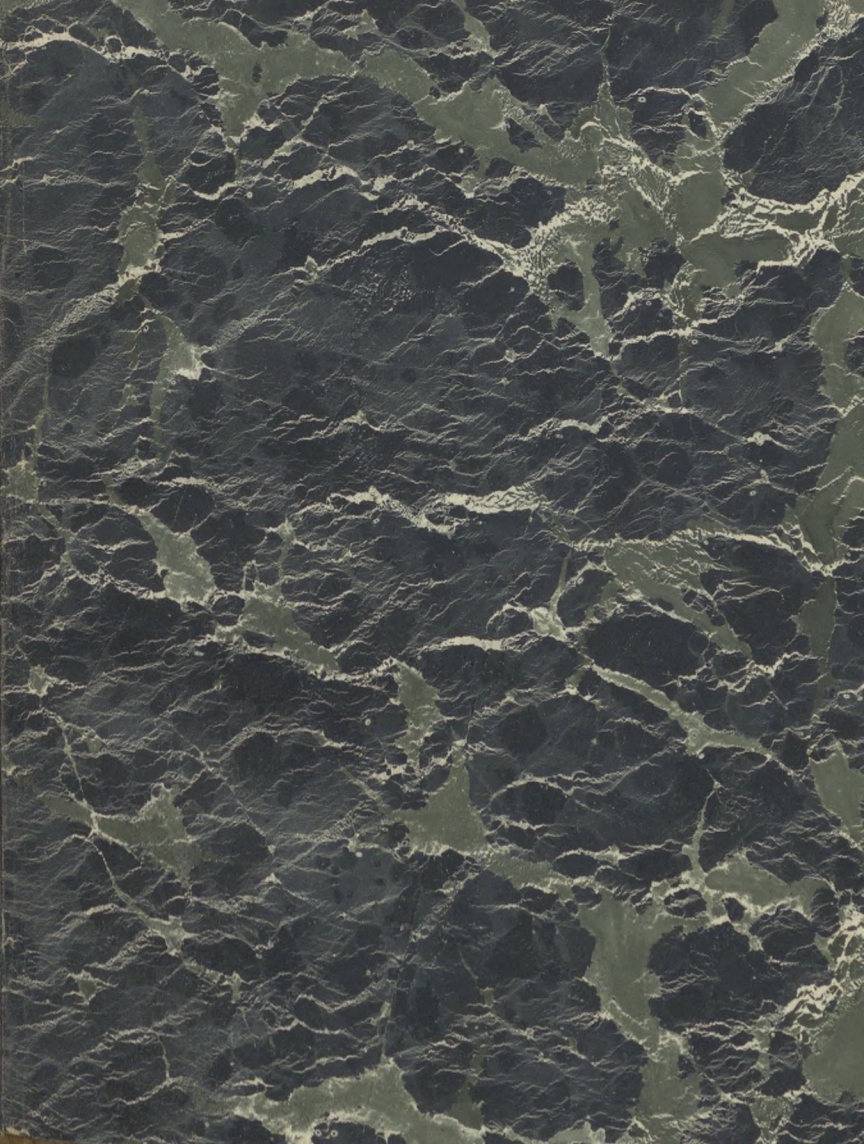

Franc Pariz de Papa.

Disputatio
Tribus Consiliis
Medicis

1674.

Ára 8 M[£]

Ludwig Rosenthal 23/II 908

R. M. Jr.

III-615/6

Szabo" III r. 2646

delij

DISPUTATIO INAUGVRALIS
TRIBUS CONSILIIIS
M E D I C I S
 absoluta,

Quam

ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΙΟ ΕΚΗΤΙ
 AVTHORITATE ET DECRETO
 MAGNIFICI ET AMPLISSIMI
 Ordinis Asclepiadei

PROCERVVM

In inclyta & antiqua Vniversitate
 RAVRACORVM

Pro

*Summis in Arte Medica Honoribus, Privilegiis
 ac immunitatibus Doctoralibus more
 majorum ritè consequendis*

Publico, placido Eruditorum

Examini, censura, testimonio exponit

FRANCISCUS PARIZ de Pápa,
 Emerici F. Transylvano-Vngarus.

Ad diem 9 Octobr. ANNO cto Dc LXXIV.

H. L. Q. S.

☉) (o) ☽

B A S I L E Æ,

Typis JOH. RODOLPHI GENATHI.

Labii III I - 2646.

*delij
 23/11/908
 L. Genath
 An 8 m.*

SPECTATISS. EXPERTISS. EXCELLENTISS.

V I R I S

- D. D. JOH. CASPARO BAVHINO, Practices Professori
Consummatifs. Universitatis Seniori gravifs. Facultatis De-
cano dignifs. Christianifs. Regis & variorum S. R. I. Prin-
cipum Medico celeberrimo.
- D. D. JOH. RODOLPHO BURCHARDO, Theorices
Professori Eruditifs. Clarissimo.
- D. D. JOH. HENRICO GLASERO, Anatom. & Botanices
Professori Dexterrimo Fidelissimo.

Inclytæ Facultatis Medicae Basil. luminibus.

NEC NON

NOBILISS. EXPERIENTISSIMO Q. VIRO

- D. D. PAVLO AMMAN, in alma Lipsiens. Universit. Botani-
ces P. P. Clarissimo, Facult. Medic. Assessor & Collegii B.
Mariæ Virginis Collegiato & Præposito.

UT ET

CLARISS. EXCELLENTISSIMIS Q. VIRIS

- D. JOH. JACOBO HOFMANNO, L. A. M. Græcæ Ling.
in Universit. Basil. P. P. Theologo, Philosopho & Philo-
logo expeditissimo.
- D. PAVLO TSERNATONI, L. A. M. Mathem. & Historia-
rum in Illustri Principum Transylv. Collegio Albenfi nunc
Nagy-Enyedini hospitante P. P. longè meritissimo.

*Omnibus his Præceptoribus, Fautoribus, Studiorum, medicorumq.
magnis Promotoribus, æternam colendis.*

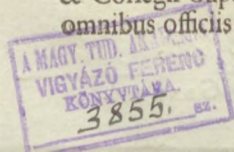
VIRO INSVPER

EXPERIENTISSIMO, CLARISSIMO,

- D. BALTHASARI KISSELBACH, Phil. & Med. Doctori
& Collegii Superioris Basil. Præposito, Dn. & Hospiti
omnibus officiis prosequendo.

Hanc gratitudinis Tabulam figit

A V T H O R.

V I R I

SPECTATISSIMI, EXPERIEN-
TISSIMI, EXCELLENTISSIMI.

Ur inaugurales Theses meas vobis inscribam, rationes non dicam multis, *ὧνυμον ἐς δίκαν τῆς ἔπειτα Διαρκέσει*, respondebit Thebanus ille. In ære vestro sum multiplici, cui aut diu immorandum aut omnino immoriendum esse mihi facile conjicio. Hæc Tabula ergò si non liberatoria, saltem confessoria esto, *πῶλαι δὲ ὁδοὶ πῶ θεῶν Ὀπεργίας*. Hodiernus adhæc dies severam frugis meæ rationem exigit, fructus quisquis est, agri à Vobis moliti est, paucus is quidem & quasi hornotinus, qualiscunq̄ue tamen ex semente vestra surrexit, vestra demetendus falce. Vocor insuper in arnam, descendo *θεῶν πῶσω*, & adversarios ultrò ad hastas hortor Teucer sub Ajacibus. Cur consultandi morem post aliorum plenas laudes commendem non video, sesquiannum in hoc genere exercitii sub Venerando VIRO D.D. JOH. CASPARO BAUHINO, quem Deus Opt. M. tanquam *ἔρσειμα ἰατρικῆς* gentilitiæ diu incolumem servet! cum pluribus aliis versatus; si enim hoc præ aliis exercitium placuit Viro, abundè est commendatum. Affectus Mulierum meritò examino, hac in parte infelicium, quòd cum omnes Virorum affectus ex æquo participant, his ferè æquale insuper ac à Viris secretum familiare superpondium obtinuerint, hinc est, quòd communium affectuum gnarus mulierem nihilominus ignorare pos-

est *Profluvium muliebri* κατ' ἔξοχον sic dictum & à colore vulgò *album*. Naturalia sunt *Lochia* & *Menstrua*; *Lochia* quidem post partum, *Menstrua* verò ante partum pari ferè temporis intervallo fluentia, tanto nempe *Lochia* post, quanto *Menstrua* ante partum. Diversissima autem est horum omnium fluxuum conditio; *Fluxus enim albus*, cum contra naturam sit, non omnes tangit, nec periodos attendit, nec modum; sed copiosior cæteris & acrior confertim prorumpit. *Lochia* matrum propria, at non omnes nec semper pariunt. *Menstrua* omnes æqualiter manent, nuptas, innuptas, matres, steriles, mensura modoque constringuntur, justa enim quantitas *Hippocrati* αὐτὴ γυναικ. ε. sunt κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἢ ἄλλω παρ' ἄλλα ἢ ἐλάσσονα, id est, ζ' xviij. plus minùs. Duratio justa juxta eundem ἐφ' ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς, nec unquam impunè in corpore latere possunt, nec diu, sed ad minimum per trimestre spatium exsplendescit vis suppressorum mensium per exercitum quasi symptomatum. Videmus hoc postremum vitium fecisse in patiente nostra, quale autem & quomodo methodicè, ne quid effugiat, deducendum.

II. Inchoandum autem à Temperamento, quod quidem naturam calidam & humidam, vulgò sanguineam esse, ætas, color faciei in roseum à sanguine efflorescens, corpulentia à calido & humido prædominante, amica & nativa Animalis temperie imò Characterè, hinc *Galenus*: διακριτικὴ φύσις διακρίνει τὸν ἄνθρωπον. Venæ amplæ à calore dilatatæ, τὸ θερμὸν γὰρ ἔργον ἀνδρωτικῶν καὶ διαφυσήσκει τῷ αἵματι, ait idem c. 9. l. 2. de temp. cibi potusq; integer appetitus ut & ordinarium menstruum profluvium sat diuturnum, vij. quippe dierum, quod mulierum mulierosissimarum est, cum mediocres tribus vel quatuor, & viragines duobus purgentur, satis persuadent: sed iter contra longum, diæta interim mutata eaque varia, tempestas frigida & humida, ad pituitæ collectionem non mediocriter eandem disposuerunt.

III. Querela est de symptomatum variorum quasi exercitu, quæ tanquam malorum quædam Lerna uterus ad partes misisse videtur, αἱ γὰρ ὑπὲρ αἱ πάντων τῶν νοσημάτων αἰτιαὶ εἰσὶν *Hipp.* αὐτὴ γυναικ. ε. Et revera, juxta *Heurnium*, uterus dum præsertim procreationi non studet, omnis sceditatis mulie-

bris corporis non puri receptaculum est. Affectus verò uteri primarius qui dicta symptomata tanquam corpus umbram projicit, est partim morbus intemperiei, partim verò malæ conformationis: Intemperiei quidem frigidæ & humidæ, organi autem vitium angustia est, obstructio nempe meatuum seu vasorum uteri, in specie venarum per uteri corpus dispersarum, non earum, quæ à vena spermatica mittuntur, sed quæ à cavæ ramo Hypogastrico sparguntur, quæ majores illis sunt, quarumque oscula uteri cavitatem subeunt, quæ Coryphæis Artis Cotyledones seu acetabula dicuntur, menstruorum expurgandorum & embryonis alendi organa. Quibus meatibus obsessis malum fecutum est, quod symptomatum accusatorum agmen ducit, estque symptoma in excretis, *suppressio nempe mensium*.

IV. Cùm verò omnis horum vasorum obstructio fiat, vel à copia, vel à materiæ excernendæ crassitie, vel à facultatis expultricis imbecillitate, hujus obstructionis causam continentem, siquidem nec ætatis effectæ, nec lactationis, nec morbi antea facti consumentis ratio excusat, comperio esse humores pituitosos lentos, & quia satis calida aliàs est temperie, in spissitudinem coctos, eosque copiosos, qui uterum perfundendo dictam intemperiem fovent, vias verò obstruendo, sanguinem superfluum ab exitu prohibent. Causa antecedens seu *αεθνηγενής* videtur esse similis dispositio tam ventriculi quàm Hepatis itemque horum vitiò generatæ cruditates plurimæ ac per totum corpus fuscæ, quæ secundum rectitudinem & vasorum ductum descendentes & in uterum receptæ propter debilem partis calorem ibidem constitère; omnis enim *καυχημία* Galeno c. 6. l. 13. m. m. ἐστὶ τῆς ξαυθῆς ἢ μεταίτης χολῆς ἢ τῆς φλέγματος παχυνθεία. Causæ externæ quæ & viscera hoc modo disposuerunt & externè corpus ambiendo alterarunt, fuerunt, primò ingrata illa madida & frigida tempestas in qua iter fecit, Aër cum primis partim inspirando partim transpirando noxius, qui & visceribus hanc labem afflare, & insimul forinsecus corpus alterare porosque claudere potuit, idque eo magis quòd menstruum debitum eodem tempore pendendum erat, unde hiantia uteri acetabula aër frigidior circumfusum facillè subiit. Accessit cum vehem-

vehementi satis symbolo vitium diætæ, ejus quotidie iterato facta mutatio, ob id adeò, quòd jam antè genio indulgere solita quodlibet appositum promiscuè ingessisse facile credatur.

V. Patet ex his ratio symptomatum : Hinc appetitus de jicitur ablato per cruditates ventriculi tono & calore debilitato, ut ferè fit in pituitosis vel naturâ vel p. n. Hinc inanis nausea à pravis & ventriculo molestis viscidis tamen humoribus. Pondus in lumbis à pigra ibi stabulantis suppressi sanguinis sarcina. Lassitudo artuum ab impura plethora & spirituum penuria. Urina cruda propter turbas & imminutas à calore nativo debili coctiones, qui aliàs simul coquendo substantiæ mediocritatem molitur. Pulsus debilior ob impurum & spiritibus orbum sanguinem.

VI. *πρόβλεψιν* quod attinet, dat eam compendiò Medicorum *polus V. aph. LVII. Καταμύλιον μὴ γινώσκων δὲ τῆς ὑστέρης συμπτώσεων ὄσσει* dat malò suò ægra nostra, præsentia enim symptomata quibus stipata est, abundè ostendunt. Sed metui possunt majora, cachexia, hydrops, hæmoptysis imò phthisis, imò inflammatio hepatis, asthma, imò cancer uteri, mammarum, synochus putrida, febris ardens &c. Eadem enim necessitas incumbit mulieri non foetæ vacuandi sanguinis, quæ viro mutilato, stagnans enim putrescit. Quin etiam sterilitatis metum non abs re incutit hæc suppressio *ἀντὶ φλέβης τῆς αἰματικῆς πηλείεις ἴσσω τῶν γυναικῶν ἐδύχονται, καὶ οὐ τῆσι μήτηρσι αἰματικῆς οὐκ ἐπιπύει πηλοῦσι πάντα μηχανῆ. ἢ, π δακκαλύνει τῶν γυναικῶν τρέφειν*, inquit Hippoc. *περὶ ἀφορισμῶν. §. iv.* In tempore itaque occurrendum & curæ *ὑγχιέρησις* instituenda juxta indicationes & præsidia sequentia.

VII. Indicatio curativa respectu obstructionis est inutilis, nulla enim ei *βοηθημάτων* materia respondet, respectu verò intemperiei frigidæ cum materia utilis, & docemur eandem alterare calidis & siccis, causamque continentem humores pituitosos lentos incidere, attenuare, vacuare. Indicatio præservativa jubet itidem viscera tam chylo quàm sanguini elaborando dicata ad suam temperiem vocare, materiam cacochymiae in corpore exsuperantem & distas turbas dantem pituitam præparare, vacuare, *ἢ γὰρ λάβειν τὴν νεομάζω*

ἡ δὲ ἰατρικὴ ἐπιπέσει τῶν παθόντων αὐτῶν γουόν. monet Galen. in aph. 25. lib. 2.
Indicatio vitalis seu Conservativa vires præcipuè oppressi
cordis roborare & diætam reformare suadet. Quæ omnia
adimplenda suo ordine, non per quælibet contraria, sed per
appropriata parti.

VIII. Ex fonte Chirurgico, præmisso clystere mox
dicendo, quia naturâ sanguinea est, ad accidendam humo-
rum copiam, quò natura quod reliquum est faciliùs subigat,
medio menstruæ periodi tempore secetur vena brachii alter-
utrius simplicis vacuationis gratiâ, periodo verò instante
revulsionis gratiâ vena malleoli, corpore priùs præparato
& purgato, imò duabus vel tribus ante solennem vacuatio-
nem menstruam diebus Cucurbitulæ femoribus sine scarifi-
catione applicentur eadem intentione.

IX. Ex fonte Pharmaceutico, materiam pituitosam
incidendi, attenuandi, revellendi & aperiendi causâ clyster
sequens mox injiciatur: ℞. Rad. Lil. alb. Althea, Ireos ana ʒvj.
Rad. Fenic. Apii ana ʒß. Herb. Puleg. Calamint. Matric. ana M. j.
Bacc. Lauri, junip. ana ʒij. sem. Cumini. Carvi ana ʒiij. Flor. Calend.
Leucocii ana p. ij. Coq. in aq. comm. Colat. ℞. ʒx. in quib. dissolv.
Benedict. laxat. ol. lil. alb. sacch. rub. ana ʒj. terebint. cum vitell.
ovi sol. ʒiij. f. l. a. Clyster. Pro postridiana purgatione vesperi præ-
paretur incidendo materia ℞. Cremoris Tartari ʒj. Tartari vitriolati
ʒß. sumat in jusculo duabus ante cœnam horis. Postridie purgetur:
℞. Fol. senn. mund. ʒij. Rhabarb. el. ʒj. Agar. rec. troch. ʒß. Sem.
Anisi, Crem. Tart. ana ʒij. Spica ʒj. Aq. meliss. puleg. ana q. s. stent in
infus. per noctem, mane in colat. f. ebul. ʒiij. solve sirup. Ros. sol. simpl.
de artemis. ana ʒß. d. cum custodia, pro ratione effectus poterit
hæc potio iterari. Ad ventriculum & Hepar roborandum
utatur Electuario seq. quotidie ante cibum n. m. magnitud.
℞. Conserv. fl. beton. anthos ana ʒvj. acori cond. ʒß. Zingib. cond.
ʒj. spec. arom. Caryoph. Diatr. Santal. ana ʒß. cum sirup. de V. radi-
cibus f. l. a. Electuar. molle. Pulverem autem emmenago-
gum sequentem quotidie jejuno stom. assumat in vino mal-
vatico ad ʒß. ℞. Croci Mart. aperit. ʒiv. Cassia lign. vera ʒiß, bor-
rac. veter. ʒj. f. Pulvis. Externè conveniet semicupium ad
laxandas vias ℞. Rad. alth. lil. alb. ana ʒiij. Herb. Artemis. Calam-
mint. Matric. Mercurial. Puleg. Sabin. ana M. ij. Bacc. junip. Laur.
ana

ana ʒ.ij. sem. Cumin. Carvi ana ʒʒ. Incis. & contus. d. species pro
 semicup. & in egressu regio pubis inungatur linimento seq. R̄. Ol.
 lil. alb. ʒ. j. Chamam. ʒ. ij. Pingued. gallin. ʒ. j. Pulv. Croci, Sabin.
 myrrb. ana ʒ. j. Cera nova q. s. f. l. a. Linimentum. Ad acetabula
 aperienda indatur pessus ex Foliis Mercurial. contulis & in
 tenui linteo ligatis, suffitus monitore sene muliebricia ciet,
 qualis esse poterit sequens: R̄. Myrrhæ electæ ʒ. ij. Benzoin ʒ. j.
 Fol. Sabin. ʒ. ij. f. Pulvis, ex quo prunis injecto excipiatur fu-
 mus per sellam perforatam, cautè tamen & parcè, tenera
 enim acetabula facilè exarescunt. Purgato corpore acidu-
 læ internè, externè thermæ sulphuræ convenient. Indica-
 tioni vitali satisfaciet Electuarium sequens, R̄. Conserv. fl.
 beton. meliſ. ana ʒ. j. Rad. Enul. condit. cortic. citr. condit. ana ʒʒ.
 Extracti croci gr. v. sirup. de artemis. q. s. f. l. a. Elect. ad formam
 opiata, dosis magnit. nuciflæ.

X. Ex fonte Diætetico. Victus fit tenuis & inci-
 dens. Cibi condiantur capparibus, petroselino, scenic. Car-
 nes tenuis substantiæ, juniorum animalium, elixæ potiùs
 quàm assæ, aromatisentur Cinam. Croco, caryoph. Vinum
 tenue, album, vetus, simplex vel cum speciebus suprà dictis
 medicatum, addito abrotano. Exercitia ante cibum conve-
 nient. Alvus quotidie respondeat, & quoad animæ passio-
 nes *μηδὲν ἀγῶν*. Hæc habui quæ de præsentî casu dicerem.

CASUS SECUNDUS

Propositus

Anno M DC LXXIV. xi. Junii.

Matrona quadragenaria, benè habita, colore faciei
 rubicundo, cibus eueptis & eupeptis usa procul cu-
 ris, ante biennium maritum amisit, & vixit vitam cæli-
 bem. Jam à bimestri spatio (ex quo etiam menses non
 fluxerunt ut & tertio ab hinc mense nimis parcè) ei facies
 desædatur, sensus hebetantur, totumq; corpus torpescit.
 Hodie verò sumptò prandiò post crebras oscitationes vix
 sese

seſe in lectum coniecit, dum ecce fauces ſuffocantur, in hypochondrio ſpecie globi aliquid volvi ſentitur, adeò ut nunc jaceat ſine ſenſu & motu, pulſus adeò debilis, ut vix ſentiat, reſpiratio ad ſenſum nulla. Frictiones aſperæ illico inſtituta ſunt extremorum & ſuffitus graves, nec non vena pedis ſecta eſt & inflato in nares pulvere ex Euphorb. Helleb. Caſtor. aliquoties ſternutavit, oculos aperuit & reliqua ſymptomata remiſerunt, rugitus tamen ventris, dolor capitis & palpitatio cordis manſerunt, & ex utero mador quidam lentus effluxit. Pater & adſtantes non ſatis fidunt, ſed paroxyſmi reditum metuunt, adeoq; conſilium quod tam extra paroxyſmum ad præſervandum, quàm in paroxyſmo, ſi rediret, ſequantur, ſollicitè petunt.

CONSILIUM.

I. Laudat Pindarus πῦθ. δ. ἰατρῶν ἐπικρητικῶν, & fanè occasio ipſa eſt anima curationis; fruſtra enim de curatione tranſigitur ſi ea inanis futura ſit, καὶ μῦθον ἂν εἴη διγδαμῆεν τῆς ιδιώτης τὰ πολλὰς σώζοντα βοηθήματα monet Galenus. Prudenter ergò nobis attendendum eſt, quomodo ipſa Medicæ præceos triga ἀνάμνησις, ἀλγήωσις & ἀεθῆνωσις circa affectam matronam, in qua tam nobiles actiones periclitantur, vel ad curam invitet, vel ab ea revocet. Quia verò viciffim juxta Biantem, unicum principium benè conſultandi eſt, nôſſe de quo inſtituatur oratio, ad rem.

II. Ætas, color, habitus & diætã de temperamento calido & humido non obſcurum teſtimonium perhibent, at conſequens in cœlibatu mœror & conſuetarum evacuationum intermiſſio, calore nativo oppreſſo, pituitæ collectioni non levem anſam præbuit, idque eò magis, quòd cum hîc facultates vitales non mediocriter laborarent, ibi nihilominus conſuetæ menſarum lauticiæ procederent; unde illam ſic conſideratam ſanguineo pituitoſam ſaltem ex degenerazione, vocare non vereor.

III. Queruntur adſtantes de ſymptomatum agmine & diverſis quidem in partibus, facultatumque tam animalium quàm vitalium non mediocri ſufflamine; partem ta-

men

men primariò affectam uterum esse & partes ei inservientes tam antecedentia quàm consequentia perhibent, quia hunc affectum in vita cœlibe primùm passa est, nec unquam antea, idque suppressis menstruis, idem consequenter docet solutio primi paroxyfmi excreto mucore lento per uterum facta. Nec caput vel hypochondrium primariò accusandum video, quamvis & illa hoc vitium satis luant, nisi fortè & clavus in pede cerebri morbus sit, quia tristis sensatio ejus ope fit. Consequenter verò ut hypochondriaca ita pulmonaris vel laringæa & œsophagæa hæc suffocatio dici poterit. Affectus ipse est valde complicatus, symptomatibus actionum animalium vitaliumque læsarum, excretorum & qualitatis mutatæ comitatus. Quæ omnia tamen commodè & necessariò ab uteri morbo tam intemperiei quàm organico deduci queunt. Intemperiei quidem tam manifestæ quàm malignæ; vitium autem organicum obstructio est. Hinc vulgò generalius *Passio Hysterica*, & à gravissimo symptomate comite Hippocrati *πύλινος, πύλις ὕστερος* suffocatio, præfocatio & strangulatus uteri dicitur.

I V. . Causa continens mali hujus videtur esse primò semen superiorum annorum feriis copiosè congestum & morâ putrida labe acquisita peculiariter corruptum, & malignum. Nec valet effugium ad ovaria Kerkeringii, quasi hæc à nobis frustra dicerentur postquam mulieres non semen sed ova ponere deprehensæ sunt, Nam 1. lis adhuc pendet de ovario, nec benè proceditur à cuniculis, qui singulis mensibus pariunt, ad hominem, standum potiùs à damis Harveij in quibus ovarium nullum est. 2. Quia datò hoc, sed non concessò, & ova ipsa per semen sunt fœcunda, & 3. nihil novi est dari ova putida. Secundò, sanguis menstruus suppressus & circa uterum stabulans facilè corrumpi, corruptus semen inficere, uteri obstructions causari, ejusque intemperiem frigidam & humidam accersere potuit. Proximè verò turbas numeratas dant, vapores & halitus tetri ac venenati, partim per manifestos vasorum, partim per occultos alios ductus corpus universum, cujus juxta præceptorem *μία ὑπόστασις καὶ συμπτώσις μία ἐστίν*, permeantes & præcipuè nervoso genere irritato plura in consensum tra-

hentes. Causa antecedens est viscerum penè omnium, maximè uteri ipsius debilitas, à caloris nativi penuria, utpote partis membranosæ & quæ fecunditate totius ferè corporis colligit. Et hæc promovebant externæ causæ, mensa intemperantior, quæ præcipuè hoc tempore acetariis, fructibus horæis, raphanis & lacticiis apud mulierculas absolvitur, mæror ex obitu mariti, qui humores cumulavit, &c.

V. Hinc intelligitur ratio symptomatum antecedentium, concomitantium & consequentium. Facies defœdatur à cacoehymia, quam peperere suppressi menses. Hinc sensus hebetes ab obtusis & depauperatis spiritibus, aut etiam vitiò organorum à cruditatibus obsessorum. Lassitudo ob eandem causam, penuriam nempe spirituum & impuræ ac pigræ plethoræ affluxum. Hinc oscitationes à prandio, à crudarum fuliginum copia. Hinc sensus in hypochondrio quasi voluti globi, fortè à flatibus, aut à testibus tumidis, nec videtur absurdum uterum sursum convelli etiamsi non ascendat & hanc speciem præbere. Hinc respiratio læsa, à tetris & confertim ascendentibus vaporibus diaphragma tendentibus, &c. Fauces suffocantur ab iisdem vaporibus quodammodo stypticis aut à quadam nervorum ab iisdem irritatorum convulsione. Hinc pulsus vix perceptibilis, oppresso à malignitate corde tanquam veneno. Hinc jacuit sine sensu & motu, malignis vaporibus invalescentibus & cerebrum ipsum opplentibus & quidem adèdè contumacibus & copiosis, ut quamvis aliquatenus discussi fuerint, ita ut levaretur ægra, manserunt tamen ventris rugitus à flatibus, dolor capitis ab iisdem tendentibus & palpitatio cordis molestiam excussuri, hunc demum naturæ *ἀγῶνα* secuta est lenti ex utero mucoris excretio.

VI. Sed ad *αἰθρῶν*. Affectus hic est ut plurimum chronicus, adeoque ab adstantibus paroxysmi reditus non abs re metuitur. Nec videtur in hac matrona carere periculo, cum & semen & sanguis menstruus vitium fecisseprehendantur, maximè omnium metuo syncopen, quam malignitas corrupti seminis & sanguinis menstrui intental ad cor per venas, arterias & occulta alia spiracula missa, quò enim quid præstantius est in statu s. n. ed pejus cor-

rumpitur, lethalis autem est syncope, nam vitæ flammulam opprimit. Metuo item convulsionem ab irritato nervoso genere, ubi aura venenata relicto corde ad cerebrum transmissa fuerit. Quamvis autem periculo non vacet, interim quia primæ vices sunt, & patiens vegeta, tanta labes subesse non creditur, adeoque si medicus, patiens & adstantes *ἐπιδοξοποιήσονται* præservando & curando, spes superest. Si tamen interea paroxysmus gravior ita opprimeret, ut ex apnoia & corporis algore exspirasse videatur, nihil temerè incipiendum, nec sepultura maturanda, nec medicus præceps scapellum infigat aperturus, nisi xxiv. horarum intervallum cadaver esse testetur, nam in Hystericis respiratione ablata, calor sæpe sola transpiratione micat & deploratæ reviviscunt. Et revera præceps illa in aperiendo cadavere curiositas nec humani nec Christiani est.

VII. Ex indicatione curativa, facultas sopita ocyùs excitanda est. Humores in & extra uterum stagnantes corrupti, maligni, qui venenatæ auræ materiam subministrant, proliciendi, vapores jam elevati discutiendi, caput imprimis ab eorum plethora liberandum, nec non cor & diaphragma. Ex indicatione præservativa sanguis ab utero revelendus, derivandus. Semen generantia accidenda. Corpus à cacochymia levandum. Ex vitali vires subito dejectæ promptissimis præsidiiis resciciendæ. Juxta has artificiales indicationes cura decenter instituenda ex tribus præsidiorum fontibus, in & extra paroxysmum.

VIII. In paroxysmo, ex chirurgico fonte v. f. licet maximè indicetur, locum tamen non habet ob correputantes vires & oppressum calorem nativum, quæ pulsus tam debilis testatur, nam afflictis non est danda afflictio, nisi omnino manifestum suffocationis periculum incumbat, tunc enim præstat ancipiti prædictione v. f. quàm certò perire, postquam simul multa boni successûs exempla idem suadent. Secunda autem erit saphæna; tutius tamen est paroxysmi finem si fieri potest expectare, ne videatur nostra culpa periisse quem fors sua peremit. Affigantur potiùs cucurbitulæ sine scarificatione femoribus & suris, tum magna umbilico, crura fricentur vehementer oleo laurino, fiant ligaturæ

gaturæ dolorificæ supra genua, pili vellicentur, fiant vociferationes, nomine vocetur & omnia quæ ad excitandam ægram conferunt, adhibeantur. Ex Fonte Pharmaceutico in primo paroxyfmi accessu dentur per cochlearia aquæ hysteriçæ aut Aqua antiepileptica Bauhini, additis aliquot guttis ol. camphoræ, Succini, Angelicæ, aut sequens: *℞. Aq. Meliß. Nepet. Puleg. ana ℥j. sacchar. opt. ℥vj. Extr. Castor. gr. v. ol. still. Succin. Camph. Angel. ana gutt. vj. d. per cochleare.* In ipso verò paroxyfmo naribus graveolentia admoveantur, sulphuris accensi fumus, plumarum perdicum &c. pili & coria cremata, aut ex Hippocr. consilio *ἑστὶ γυναικ. φίστας* si alia in promptu non sint, *ἐλλύχτιον ἀνάψας καὶ δάσσοίσις ὑπὸ χεῖρὶ τῶν γυν. ὅπως αὐτὸν κερπύρον ἔλκεν.* Castoreo, galb. sagap. in aceto fortiss. solut. nares illinantur, convenient maximè *Balsamum ruta & succini*, alternando tamen cum corroborentibus e. gr. ol. spicæ. item quia ex Hippoc. *Γυναικὶ τὸ πρὸ ὕστερον ἐνοχληθῆναι πιασμοῦ ἐπισημασθῆναι*, & in prima accessione jam in ægra nostra probatum, infletur in nares sternutatorium. Internè verò odorata, trochiscorum moschatorum fumus infundibulo excipitur & linimento aliquo odorato e. gr. ex zibeth. moscho, ambra in ol. nardino solutis uteri sinu inungatur, imò docta obstetricis manu his delibuta, materia suppressa proritetur. Tum Emplast. Uterinum August. cum ol. castorei malaxatum umbilico applicetur, & regio umbilici ol. Angel. subinde illinatur. Ad vapores & humores revellendos, ægram excitandam mensesque movendos injiciatur clyster sequens: *℞. Rad. Aristol. rot. ℥vj. Cyclaminis ℥β. Altheæ Lil. alb. ana ℥j. Bacc. Lauri ℥i β. Herb. Puleg. meliß. Artemis. ana M. j. Flor. Calend. Chamom. Rom. ana p. ij. coq. in Aq. comm. in Colat. ℥x. dissolv. El. Hierpic. Logad. ℥j. ol. rutac. ℥β. Anetbin. ℥iij. salū gemmæ ℥j. f. l. a. clyfma.* Si supprimatur, irritetur inditis glandib. ex speciebus Hieræ melle mercuriali exceptis.

IX. Extra paroxyfsmum è Chirurgico fonte commodè petitur v. f. crebra, tam ad revellendum ab utero in brachio, quàm ad proliciendum in pede. Pituita & humores crudi purgentur potione sequenti: *℞. Fol. Sennamund. ℥iij. Agar. rec. tr. ℥i β. infund. per noctem in aq. melissæ q. s. manè colaturæ expressæ ℥iij. adde sirupi de Artemis. ℥j. Elect. de succo ros. ℥j. fumat*

tumat cum custodia jejuni, stomachi. Per intervalla purgatur pilulis. e. gr. ꝑ. *Massæ Pil. sœrid.* ꝑj. *Extr. beton. sabina ana* ꝑss. *Extr. croci gr. vij.* *Resin. Falapp. Diagrid. ana gr. v.* *f. Pilula pisi magnit. deaurentur & insperg. pulv. cinam. dos.* ꝑj. *Electuarium supra descriptum hîc quoque conveniet ad roborandum. Ad noctem verò Emulsiones ad temperandum fervorem sanguinis. Externè unguentum de cerussa cum saccharo Saturni & Caphura, internè semen Agni casti in forma pulv.*

X. Diæta ergo conveniens hîc multum poterit. Aër sit temperatus, vitet ventos frigidos, præcipuè sub & in periodo menstrua & lotiones in aqua frigida, hæc enim fluxus cohibent. Decumbat in lecto laneo, victus sit siccus, tenuis, abstineat à flatulentis, crudis, præsertim ab acetariis quæ sola paroxysmum causari possunt, hîc maximè tenendum in ratione victûs illud *Homericum*, *ἐλιγγετι φίλοντι.* Vini potus paroxysmum accelerat. Substituatur Apozema ex Rad. scenic. aspar. galang. brion. Herb. Meliss. Puleg. Artem. Beton. &c. Thermæ sulphuræe potenter operantur, it. Infessus & pediluvia, e. gr. ꝑ. *Rad. Aristol. rot. ꝑss.* *Althea, lil. alb. ana ꝑij.* *Herb. mercur. mentha, puleg. malva ana M. ij.* *Flor. Chamom. Sambuci ana p. iij.* *sem. lini ꝑss.* *Carvi, cumini ana ꝑ. iij.* *Bacc. Lauri ꝑss.* Incisa & contusa indantur sacco, cui infideat ægra in semicupio. Exercitiis corporis & labori assuescat, somn⁹ sit brevis, vitet iram, tristitiam, quarum illa humores concitat, hæc verò colligit. Cætera recepto sunt commendanda marito. Placuit hæc eruditus aliorum pro præsentî matrona discursibus subjungere.

CASUS TERTIUS

Propositus

ANNO M DC LXXIV. v. Martij.

Uxor cujusdam annorum XLVIII. venis exilibus, habitu corporis molli, obesa, in somnum proclivis, victu pravo, leguminibus, horæis fructibus & id genus aliis vesci solita, mammæ & abdomen cum mensium suppressione intumescere videns, sese tanquam gravidam componere capit omnesq; injurias quibus aliàs gravis obnoxia esse solent, sedulo vitavit.

rarit. Jamq; exactò quintò mense attendit ad motum fa-
tus, sed nullum advertit, prater molem quandam saxeam
impensè gravantem, sentit adhac dolorem dorsi & lumbo-
rum. Mamma tument, sed lactis nulla indicia, nisi serosæ
cujusdam materiæ proventus saltim observatur. Abdomen
indies elevatur, sine flatuum sensu vel Hydropsis signo, tumor
tamen non est prominulus, sed declivior. Usq; ad septimum
mensē inter spemq; metumq; se continens, cum nulla gra-
riora signa affulgeant, hodie erupit in querelas, & Medicis
oculis se subjiciens querit doceri anxia, an dignum sit tam
blando foru id, quod aliàs non sine molestia portat.

CONSILIVM.

I. Natura nunquam est otiosa, sed prout aptum vel ineptum subjectum reperit ἀπιθδοτ⊕ ἰύσα κῆ εἰ μὲ θῶσα. Epid. 6. § 5. agit in id & producit quod subjecti ratio fert. Videmus manifestè operantem naturam in patiente hac, quæ post longam spem hodie desperabunda collegium nostrum consuluit. Nunc ergò justæ ejus petitioni ut decet assurgentes, num bajula sit potius quàm fœta methodicè examinemus.

II. Cognoscendum statim venit temperamentum, quod frigidum & humidum vulgè pituitosum esse nos docent proximè res καὶ φῶσιν, quarum potissimùm Medicus Ordinarius in casu transmissio meminit, ipsa nimirum patientis φύσις, ἡλικία καὶ ἔτις. Natura, ætas & habitus, Fœmina enim est, ἀρῆν⊕ οὐδὲ τὸ γῆλυ ψυχρότερον φύσιν. Est senio propior, at γέροντι ὀλίγον τὸ θερμὸν i. arh. 14. Contrà πάμπολλος ἐστὶν ὁ θερμὸς φλεγματικῆς juxta Gal. Venis exilibus, quas in sanguineis calor dilatat. Obesa, à dulci pituita, πικρὴ γὰρ αἷς ψύξει ἔξωσι ἀεὶ γίνεται, Galen. c. 9. l. 2. de Temp. Habitu corporis molli, fibræ enim pituitâ perfusæ arctius compingi non poterant. Conspirent in pituitam πικρὰ ἀκρόμα, legumina, fructus, &c. πικρὰ πικρὰ καὶ σικερανόμα καὶ τὰ ἔλαια, ἀρσενίον, oportet. Conspirat & ipsa αἰρη seu tempestas, hems nempe prægressa, quatenus τὸ χειμῶν πηλοῖ τὸ σῆμα φλεγματικ⊕ juxta Hippocr.

III. Pars affecta sine dubio uterus est, tumor enim nec in hypochondrio se prodit, unde suspicio sit visceris alicujus affecti,

affecti, nec in ipso abdominis cavo, nam nec flatibus disten-
 ditur, nec serò hydropicò turgēt & consensus cum mammis
 turgentibus abundè evincit, idem probat doloris dorsi &
 lumborum accessio, ac mensium suppressio. Affectus ipse est
 morbus organi, uteri nempe constipatio & quantum signa
 tam ἀναμνηστικῶς quàm ἀγνωστικῶς ostendunt, est *Mola*, vide sis Hip-
 pocr. ἐπὶ ἀφορῶν, §. XX. Non est morbus in numero, aliàs molâ
 carentes essent mutilæ. Molam esse evincit congenerum
 ἀρσεν. Signa enim Hydropis nulla nec flatulentæ, nec aquosæ
 adsunt. Nec fœtus est perfectus ac vivus, quia motus spon-
 taneus quemadmodum nec quarto nec quinto mense pa-
 tientis satis attendenti apparuit ullus, ita nec hodie, cùm se-
 ptimus agatur mensis, & lactis in mammis nulla indicia.
 Nec fœtum mortuum facilè pronunciem, eadem ratione,
 quia ab initio in utero non subsiluit. 2. Quia hæc sarcina
 crescit in dies manifestè, contrâ in fœtu mortuo. 3. Nec ca-
 daveris putridi ulla signa comparent, ut lipothymia, halitus
 tetri, &c. Nec verò scirrhum ulla præcedanea φλεβισμῶν evin-
 cit, nec in tantam molem surgit promptius in cancrum de-
 gener & durior & sine congressu oritur.

IV. De causâ ita Hippocrates ἐπὶ ἀφορῶν §. XX. ἐπὶ δὲ μύλης
 κούσιου τὸ δὲ αἶμα, ἐπιπύ πολλα τὸ ἐπιμύλια ἐίσινα γυνίω ὀλίγη καὶ νοσίδεα
 ζυλάσων, semen enim quod alias opificis officio fungitur tan-
 quam principium effectivum validum, antequam prima par-
 tium stamina ponat, à copioso sanguine inundatur. Causa
 autem primaria est vis plastica agens in genituram ineptam
 tam maris quam femine sociatam, quæ ob debilem calorem
 in utero frigido & semine morbofo mox aberravit. Egit ea-
 dem vis in sanguinem quoq; ad hoc à conceptione suppres-
 sum, at qualem sanguinem, ineptum certè ut ex eventu vi-
 demus ad perfectum opus. Infœcunda ergò hæc principia
 Natura informare molita produxit quædam lineamenta,
 unde venæ, arteriæ, membranæ, sed nulla integra partium
 formatio successit, ob errorem primum. Sanguis per efficta
 vasa tamen prolectus affluxit ad uterum & in massam con-
 crevit, quæ tuberis instar indies incrementum in molem
 informem sumsit.

V. Hinc lapsu temporis processit tam abdominis tu-

maior quam uteri gravans dolor, quia hæc moles uterum gravando simul vicina trahit, & proximè uteri ligamentum latum, hinc dolor dorfi & lumborum, gravat autem moles adeò, quia non natat in liquore circumfluo ut fœtus, hinc mola minor fœtu majore plus ponderat. Causa antecedens fuit totius corporis frigida, pituitosa illuvies quâ uterus quoq; scatebat. Hinc quale nutrimentum tale & nutritum. Malum externè & promovit & confirmavit victus pravus materiam crudis humoribus subministrans, & somnus longior revocato ad interiora calore ad incrementum hujus carneæ massæ multum contulisse videtur.

VI. *περόγνωσις*. Mola per se adeò periculosa non est, & sæpe spontè rejicitur trimestris, quadrimestris. At hæc septimum mensem attingit manifestò indicio arctioris cum utero nexûs, atque adeò quemadmodum nunc non sine molesto dolore portatur, ita nullus dubitem quin expulsio vel irrita vel laboriosa & dolorosa futura sit, ac larga hæmorrhagia sequatur. Hinc Hippocratis consilium est *καὶ ἀφορῶν §. xx. μήλις ἀρδί μὴ ἴσῳ εἰδὲ μὴ, ἀρθεῖν δὲ ἴσῳ* aut non curare aut cum prædictione, ratio est, quia si tam firmiter hæreat & una continua massa sit, incassum tentantur omnia. Sed siquidem tentanda via est, citò fiat.

VII. Quia verò methodum premimus *ἀπὸ τῶν πρώτων αὐ. αἰξίαν γὰρ ἀρξάσθαι* monente Gal. Indicatio ergo curativa hæc erit: Constipatio est, hinc causæ continentis sublationem indicat, atque sic expultrix uteri irritanda est. Sed quia mola septimestris est, & contumaciùs hætere colligitur, vincula quæ alligant in antecessum emollientibus laxanda, tum expulsio tentanda est. Indicatio Præservativa: Accidenda omnia quæ hanc massam vel mediatè vel immediatè nutriunt, per Diætam, Chirurgiam & Pharmaciàm. Indicatio vitalis: si inter operandum vel excludendum ægra deficiat roboretur promptè cardiacis.

VIII. Ex fonte Chirurgico, v. f. petenda, quamvis enim non sit plethorica ad vasa, est tamen talis ad vires. Præmissio ergò clysmate mox dicendo, secetur primùm vena brachii, post vena poplitis vel malleoli. Facient hæc ad minuendum massæ nutrimentum, inservient ad præcautionem φλε-

ἤμῶν uteri aliàs ex dolore metuendæ. Item eadem intentione cucurbitulæ siccæ femori applicentur, prolestâ enim materiâ mola quoque simul moveatur oportet. Hippocrates vult ἐπιθεῖν αὐτῆς σικύλω ἀποστράγγειν αὐτῆς τὴς κενεῖται. nec abs re.

IX. Ex fonte pharmaceutico ante v. f. injiciatur sequens clyfma: R̄. Rad. brion. ʒj. Ciclam. aristol. rot. ana. ʒiij. Herb. atripl. mercur. artemis. puleg. ā. M. j. Fol. sabin. p. j. sem. alb. fenicul. cartham. ā. ʒiij. summit. Centaur. min. beton. ā. p. ij. pulpa colocint. in per. lig. ʒβ. coq. in aq. com. cape de colat. ℥j. in quib. dissolv. bened. lax. ol. lil. alb. sacch. rub. ā. ʒj. salis ʒj. f. clyfma. Purgetur corpus infuso agarici. Corpore purgato ad laxandum vias intret femicupiu ex mollientib. uterinis & pellantib. paratum, & ab egressu pubi perinæo & ossi sacro applicetur emplast. de mucilag. aut catapl. sequens. R̄. Fol. malv. althea ā. M. j. Flor. Chamam. melilot. samb. ā. p. ij. Far. sem. lini, scænu. ā. M. j. Ficum n. iv. coq. in q. f. lactis vaccini ad consist. catapl. calidè applic. addita croci ʒj. Eadem regiones ol. diacoloc. & cheirino inungantur. Laxatis ita viis & vinculis, detur potio sequ. pro duab. dosibus matut. R̄. Aq. meliss. beton. sabin. ana ʒj. aq. cinam. ʒβ. trochisc. de myrrha ʒij. sirup. de artemis. Fern. ʒj. m. f. Potio. Tum ineat usum Pilularum sequ. R̄. Mas. pil. de ammoniac. q. ʒβ. Extr. croci, beton. troch. de myrrha ana ʒβ. m. f. Pilule cum ol. sabin. gutt. ij. de aur. & insperg. pulv. cinamomi, pro trib. dosib. Non negligendi infernè suffitus ex myrrha, borrace &c. Pessis sollicitetur pigrior expultrix. R̄. Rad. Hell. nig. Ciclam. pulverisat. ana ʒj. sabina pulv. ʒβ. myrrha, croci ana ʒj. cum s. q. mellis f. s. a. pessi crassit. digiti, non diu retinendi, ne uterum exulcerent. Sternutatio moveatur sed ore & naribus clausis. Expulsa molâ si dolor ingens & hæmorrhagia subsequatur, cura decenter eò vertendâ.

X. In Diæta victus non sit plenus, ne mola incrementum sumat, humidior aër non nocet, nam morbus potius, quàm agræ constitutio, respiciendus. Corpore purgato corpus vehementer exerceat, ut præcipitetur molesta moles. Potus sit vinum album, vetus, tenue, simplex, vel medicatum. Si verò omnia omnino frustra tententur, aut planè naturæ relinquatur, aut manus admoveatur.

Regula aurea in agendo: μή τέλμη μάλλον ἢ γνώμη,
ἢ δὲ ὑπερῶς.

GNOMÆ MEDICÆ.

1. Nullum alimentum (nec medicamentum) omnibus est idem.
2. Quod sapit, nutrit.
3. Ventris impuritas omnium confusio.
4. Præstat hominem saturum jejunare, quàm jejunantem se satiare.
5. Ignota nobis sunt per qua vivimus.
6. Vicissim & sensim quod fit, tutum.
7. Qua non excipiunt, non concipiunt.
8. Læso melior morte.
9. Temeraria experientia finis certa mors.
10. In juvene nunquam desperandum, in sene nunquam fidendum.
11. Periculosus est saltus à lecto ad mensam & vicissim.
12. In curando vires superant morbum, & morbus consuetudinem.
13. Omnis bonus sudor calidus est, non contrà.
14. In crisi medicus est spectator non actor.
15. Mensura mensium euphoria est.
16. Cedit melancholicus morbus cedentibus medicis.
17. Omne vulnus quod intra tres dies non glutinatur, tumescit.
18. Affectus pulmonum damnosi magis quàm terribiles.
19. Omnis licterus durò hypochondriò est symptomaticus.
20. Sudor sudori cedit.

ANNEXA.

- I. Hepatica dignitatis studiosi meritò sumus, quicquid testentur vestillones.
- II. In sudore vultus tui vescèris pane tuo, est tam pœna quam medela.
- III. Tauri sanguis est venenum quovis bacillo corrigibile.
- IV. Mensium suppressio est signum lactis non causa, nec supprimuntur ut lac fiat, sed deficiunt quia lac fit.
- V. Cartesius, si quod ad calcem sua methodi in Medicina reformatione se affecturum sperat, fecisset, ex lege principiorum suorum, Methodicorum veterum placita interpolasset.
- VI. Qui antiquitatem Chymia sub veterum Poëtarum fabulis delitescere putant eodem argumento commodè refutantur, quò Astrologos judicarios M. Basilii in Hexaemero ὁμιλ. 5. cepit: Cogitent enim, num Draco Poëtarum prius existiterit, vel Draco minerarum.

Ἀλλὰ πρὸς μὲν τῶν ἐπιποσῶτον,

Δόξα δὲ ἐν ὑψίστοις Θεῶ.

